ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету

_____ І. С. Бондаренко

31 серпня 2026 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОРФОЛОГІЇ

підготовки магістрів
денної форми здобуття освіти
освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

спеціалізації В11.01 Українська мова та література
спеціальності В11 Філологія
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Христіанінова Раїса Олександрівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри української мови
Протокол № 1 від 19 серпня 2026 р.
Завідувач кафедри української мови
Р. О. Христіанінова

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми
В. М. Ніколаєнко

2026 рік

Зв`язок з викладачем (викладачами):
E-mail: khrystianinova@gmail.com
Сезн ЗНУ повідомлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=9027
Телефон: (061) 289-12-88 (кафедра)
Інші засоби зв'язку: *Viber*
Кафедра: української мови

1. Опис навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Актуальні проблеми морфології» є ознайомлення студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» з новітніми напрацюваннями української мовознавчої науки в галузі функційно-категорійної морфології.

Здобувачі мають бути ознайомлені з основними ідеями та принципами сучасної функційної морфології, розуміти підходи до класифікації та критерії поділу слів на частини мови з позицій функційної граматики, усвідомлювати дискусійні питання виокремлення частин мови, розуміти двобічну сутність граматичних категорій, розрізняти типи категорій за особливостями репрезентації граматичних значень. Дисципліна розрахована на один семестр.

Пререквізити вивчення дисципліни: дисципліна «Українська лінгвістика XXI сторіччя», «Теорія мовознавства», а також отримані на бакалаврському рівні знання студентів з дисципліни, «Сучасна українська літературна мова (морфологія)».

Постреквізити: компетентності та ПРН, сформовані дисципліною, знадобляться студентам для підготовки кваліфікаційної роботи магістра.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	**денна форма здобуття освіти**	**заочна форма здобуття освіти**
1	***2***	***3***
Статус дисципліни	**Вибіркова**	
Семестр	3-й	3-й
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	12 год.	4
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	12 год.	4
Самостійна робота	66год.	82
Консультації	Консультації відбуваються дистанційно. Розклад проведення консультацій розміщено за покликанням: https://www.znu.edu.ua/2026/den/fuf/grafik-kons/ukrmova.pdf	
Вид підсумкового семестрового контролю:	**залік**	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=9027	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	*2*	*3*
ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. **ЗК-1** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. **ЗК-2** Здатність бути критичним і самокритичним. **ЗК-3** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. **ЗК-7** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. **СК-1** Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямах і школах. **СК-3** Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки. **СК-4** Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологійних принципів. **ПРН-7** Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці. **ПРН-9** Характеризувати теоретичні засади (концепції,	Пояснювально-ілюстративний (навчальна лекція, бесіда, презентації) Метод проблемного викладення матеріалу (проблемна лекція, навчальна дискусія) Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом) Дослідницький (робота з фактичним матеріалом) Інтерактивні методи (case-метод, мозковий штурм) Практичні методи (самостійний добір прикладів для демонстрації теоретичних положень)	Підсумкові контрольні заходи: залік. Поточні контрольні заходи: перевірка виконання завдань практичних занять, перевірка виконання завдань самостійної роботи; перевірка виконання індивідуального завдання; усне опитування на практичних заняттях.

категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації. **ПРН-12** Дотримуватися правил академічної доброчесності. **ПРН-13** Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються. **ПРН-22** Безперервний саморозвиток та самовдосконалення протягом життя.		

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1
Морфологія як підрозділ граматики. Морфологічне значення. Морфологічна категорія

Тема 1. Парадигматичні відношення між елементами мови. Морфологічні значення, їхні типи (реляційні й референційні морфологічні значення) та формальні засоби їх вираження. Способи вираження морфологічних значень: синтетичний, аналітичний, аналітично-синтетичний, супрасегментний. Поняття грамеми. Граматичні форми і їхні типи (синтетичні, аналітичні й аналітико-синтетичні). Морфологічні категорії, їхня природа та різновиди. Двобічна концепція морфологічних категорій. Співвідношення формально-граматичного й семантичного змісту в структурі морфологічних категорій. Типи опозицій між членами категорії: еквіполентна, привативна. Послідовно корелятивні, непослідовно корелятивні й некорелятивні морфологічні категорії. Словозмінні, класифікаційні і словозмінно-класифікаційні морфологічні категорії.

Змістовий модуль 2
Частини мови як основні морфологічні одиниці.
Класифікації частин мови в сучасному українському мовознавстві

Тема 2. Принципи і критерії виділення частин мови. Гетерогенні й гомогенні класифікації частин мови. Традиційна система частин мови. Самостійні і службові частини мови. Системи частин мови за М. А. Жовтобрюхом, Б. М. Куликом, І. К. Кучеренком. Питання про частини мови у мовознавчих працях сьогодення. Частини мови у функційно-категорійній граматиці. Обсяг іменника, прикметника, дієслова, прислівника й числівника як частин мови. Місце займенникових слів у системі частин мови. Статус прийменників, сполучників, часток, зв’язок, вигуків у функційно-категорійній граматиці. Прийменники як окремий тип службових слів-морфем з релятивною семантикою. Первинні і вторинні прийменники. Сполучники як службові слова-морфеми, їхні граматичні функції у структурі речення. Частки як службові слова-морфеми, їхні комунікативні функції. Специфіка зв’язок як окремого типу слів-морфем. Слова-речення, їхні типи.

Змістовий модуль 3

Ієрархія частин мови. Центральні й периферійні частини мови

Тема 3. Семантико-граматичний центр частин мови. Іменник і дієслово як центральні частини мови, основні ознаки їхньої центральності. Семантична характеристика іменника, первинні і вторинні іменники, займенникові іменники. Семантична характеристика дієслова, первинні і вторинні дієслова. Інфінітив як специфічне міжчастиномовне утворення. Дієслівні форми на *-но, -то.* Аналітичні дієприкметникові форми як дієслівні утворення.

Тема 4. Граматична периферія частин мови. Критерії виділення периферійних частин мови. Семантико-синтаксичні ознаки прикметника як периферійної частини мови, первинні і вторинні прикметники, займенникові прикметники. Семантико-синтаксичні ознаки прислівника, займенникові прислівники. Дієприслівник як синтаксичний і морфологічний прислівник. Числівник як найпериферійніша частина мови. Перехідні явища в системі частин мови. Три ступені взаємопереходу в системі частин мови: синтаксичний , морфологічний і семантичний.

Змістовий модуль 4

Граматичні категорії центральних частин мови

Тема 5. Граматичні категорії іменника. Категорія відмінка як послідовно корелятивна (словозмінна) морфолого-синтаксична категорія іменника. Внутрішня ієрархія відмінкової системи: центральні, напівцентральні, напівперифериійні й периферійні відмінки. Первинні і вторинні функції відмінків. Категорія роду як некорелятивна (класифікаційна) категорія іменника. Семантико-граматичний і формально-граматичний змісти в категорії роду. Категорія числа як непослідовно корелятивна (словозмінно-класифікаційна) категорія іменника. Категорія істот / неістот як класифікаційна категорія іменника.

Тема 6. Граматичні категорії дієслова. Власне-дієслівні та невласне-дієслівні граматичні категорії. Власне-дієслівна словозмінно-словотвірна категорія виду. Парновидові дієслова, творення видових пар. Одновидові та двовидові дієслова. Власне-дієслівна словозмінна категорія часу. Власне-теперішній і невласне-теперішній час. Минулий час, його значення (перфектне й аористичне) та форми. Майбутній час. Форми майбутнього часу. Власне-дієслівна словозмінна категорія способу. Умовний, наказовий, бажальний та спонукальний способи дієслів. Невласне-дієслівні категорії особи, числа і роду, їхня зумовленість відповідними категоріями іменника в позиції підмета. Морфолого-словотвірно-синтаксичні категорії стану та перехідності / неперехідності.

Категорія валентності. Статус граматичної категорії валентності. Семантико-синтаксична валентність як здатність ознакових слів сполучатися з іншими елементами. Активна і пасивна валентність. Семантико-синтаксична валентність дієслова.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	**Назва теми**	**Кількість годин**		**Згідно з розкладом**
		о/д.ф.	**з.ф.**	
1	***2***	***3***	***4***	***5***
Лекція 1	**Тема 1. Морфологія як підрозділ граматики. Морфологічне значення. Морфологічні категорії, їхня природа та різновиди.**	2	1	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 1	**Тема. Морфологійні категорії. Двобічна концепція морфологійних категорій**	2	1	*1 раз на 2 тижні*

	Перелік питань: 1. Співвідношення формально-граматичного й семантичного змісту в структурі морфологійних категорій. 2. Типи опозицій між членами категорії: еквіполентна, привативна. 3. Послідовно корелятивні, непослідовно корелятивні й некорелятивні морфологійні категорії. 4. Словозмінні, класифікаційні і словозмінно-класифікаційні морфологійні категорії. **Завдання:** Продумати відповіді на запитання для дискусії: 1) еквіполентна і привативна опозиції між членами категорії; 2) проаналізувати морфологійні категорії усіх частин мови з позиції їх корелятивності/некорелятивності; 3) проаналізувати морфологійні категорії усіх частин мови за ознакою словозмінна/класифікаційна.			
Самостійна робота	**Тема: Способи вираження граматичних значень** **Питання для розгляду:** 1. Синтетичний, аналітичний, аналітично-синтетичний, супрасегментний способи вираження граматичних значень. 2. Поняття грамеми. 3. Синтетичні, аналітичні й аналітико-синтетичні граматичні форми. **Завдання для виконання:** Підберіть по 10 прикладів для ілюстрації способів вираження граматичних значень: 1) синтетичного; 2) аналітичного; 3) аналітико-синтетичного; 4) супрасегментного.	11	15	
Лекція 2	**Тема 2.** Частини мови як основні морфологійні одиниці. Класифікації частин мови в сучасному українському мовознавстві.	2	0,5	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 2	**Тема. Класифікації частин мови в сучасному українському мовознавстві** **Перелік питань:** 1. Гетерогенні й гомогенні класифікації частин мови. Традиційна система частин мови. Самостійні і службові частини мови. 2. Системи частин мови у працях	2	0,5	*1 раз на 2 тижні*

	М. А. Жовтобрюха, В. О. Горпинича, І. К. Кучеренка. 3. Частини мови у функційно-категорійній граматиці. **Завдання:** Продумати відповіді на питання: 1. Переваги гетерогенної класифікації частин мови (обґрунтуйте власне бачення). 2. Плюси й мінуси традиційної десятикомпонентної системи частин мови (обґрунтуйте власне бачення). 3. Система частин мови у працях М. А. Жовтобрюха, В. О. Горпинича (обґрунтуйте власне бачення). 4. Система частин мови І. К. Кучеренка. 5. Частини мови у функційно-категорійній граматиці.			
Самостійна робота	**Тема. Частини мови у функційно-категорійній граматиці.** **Питання для розгляду:** 1. Класи слів-частин мови. 2. Місце займенникових слів у системі частин мови. 5. Службові слова-морфеми, їхні функції. **Завдання для виконання:** Висловити свої міркування з питання: Переваги окресленої у функційно-категорійній граматиці системи частин мови.	11	15	*1 раз на 2 тижні*
Лекція 3	**Тема 3. Семантико-граматичний центр частин мови**	2	1	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 3	**Тема.** Іменник і дієслово як центральні частини мови, основні ознаки їхньої центральності **Перелік питань:** 1. Основні ознаки центральності іменника та дієслова. 2. Семантична характеристика іменника, первинні і вторинні іменники, займенникові іменники. 3. Семантична характеристика дієслова, первинні і вторинні дієслова. **Завдання:** Продумати відповіді на запитання для дискусії: 1. Чи ви погоджуєтесь із розумінням іменника й дієслова як центральних частин мови? Обґрунтуйте свою думку. 2. Як репрезентована предметність у первинних іменниках? Свої міркування	2	1	*1 раз на 2 тижні*

	підтвердіть самостійно дібраними прикладами. 3. Як репрезентована предметність у вторинних іменниках? Свої міркування підтвердіть самостійно дібраними прикладами. 4. Вторинні дієслова, їхня формальна та семантична структура.			
Самостійна робота	**Тема. Специфічні групи слів у системі іменника та дієслова** **Питання для розгляду:** 1. Займенникові іменники. 2. Інфінітив як специфічне міжчастиномовне утворення. 3. Дієслівні форми на *-но, -то.* 4. Аналітичні дієприкметникові форми як дієслівні утворення. **Завдання для виконання:** 1. Обґрунтувати своє бачення доцільності зарахування до іменників груп займенникових слів. 2. Розкрити особливості інфінітива як специфічного міжчастиномовного утворення. Свої міркування підкріпити прикладами. 3. Розкрити специфіку дієслівних форм на *-но, -то.* 4. Розкрити умови функціювання дієприкметників у сфері дієслова.	11	15	
Лекція 4	**Тема 4. Граматична периферія частин мови. Семантико-синтаксичні ознаки периферійних частин мови**	2	0,5	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 4	**Тема. Перехідні явища в системі частин мови. Три ступені взаємопереходу в системі частин мови** **Перелік питань:** 1. Чинники взаємопереходу слів у системі частин мови. 2. Синтаксичний ступінь як основний чиннник взаємопереходу в системі частин мови. 2. Морфологічний ступінь взаємопереходу в системі частин мови. 3. Семантичний ступінь взаємопереходу в системі частин мови. **Завдання:** Продемонструвати на самостійно дібраних прикладах взаємоперехід слів між різними частинами мови.	2	0,5	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	**Тема. Периферійні частини мови** **Питання для розгляду:** 1. Семантико-синтаксичні ознаки	11	15	

	прикметника як периферійної частини мови, первинні і вторинні прикметники, займенникові прикметники. 2. Семантико-синтаксичні ознаки прислівника, займенникові прислівники. 3. Дієприслівник як синтаксичний і морфологічний прислівник. 4. Числівник як найперифериійніша частина мови. **Завдання для виконання:** 1. Обґрунтувати семантико-синтаксичні ознаки периферійності прикметників, прислівників і числівників. Підкріпити свої міркування самостійно підібраними прикладами. 2. Висловити й обґрунтувати вашу особисту думку щодо частиномовної належності дієприслівників.			
Лекція 5	**Тема 5. Граматичні категорії іменника**	2	0,5	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 5	**Тема. Граматичні категорії іменника** **Перелік питань:** 1. Категорія відмінка як послідовно корелятивна (словозмінна) морфолого-синтаксична категорія іменника. Внутрішня ієрархія відмінкової системи. 2. Категорія роду як некорелятивна (класифікаційна) категорія іменника. 3. Категорія числа як непослідовно корелятивна (словозмінно-класифікаційна) категорія іменника. **Завдання:** Продумати відповіді на запитання для дискусії: 1. Центральні, напівцентральні, напівперифериійні й периферійні відмінки іменників. 2. Первинні і вторинні функції відмінків. 3. Семантико-граматичний і формально-граматичний змісти в категорії роду. 4. Специфіка категорії числа іменників.	2	0,5	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	**Тема. Категорія істот / неістот як класифікаційна категорія іменника** **Питання для розгляду:** 1. Семантичні ознаки категорії істот / неістот в українській мові. 2. Формально-граматичні ознаки вияву категорії істот / неістот в українській мові. **Завдання для виконання:** Навести приклади слів, у яких нівельовано Формально-граматичні ознаки вияву	11	11	

	категорії істот / неістот в українській мові.			
Лекція 6	**Тема 6. Граматичні категорії дієслова**	2	0,5	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 6	**Тема. Власне-дієслівні граматичні категорії** **Перелік питань:** 1. Словозмінно-словотвірна категорія виду. 2. Словозмінна категорія часу. 3. Словозмінна категорія способу. Умовний, наказовий, бажальний та спонукальний способи дієслів. 4. Семантико-синтаксична категорія валентності. **Завдання:** 1. Підібрати приклади парновидових дієслова, одновидових та двовидових дієслів. 2. Підібрати приклади різних способів творення видових пар дієслів. 3. Підібрати приклади власне-теперішнього і невласне-теперішнього часу. 4. Продемонструвати на прикладах різні форми майбутнього часу.	2	0,5	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	**Тема. Невласне-дієслівні категорії** **Питання для розгляду:** 1. Категорії особи, числа і роду, їхня зумовленість відповідними категоріями іменника в позиції підмета. 2. Морфолого-словотвірно-синтаксична категорія стану. 3. Категорія перехідності / неперехідності. **Завдання для виконання:** Пояснити різницю між власне дієслівними та невласне-дієслівними категоріями. Свої пояснення підкріплювати самостійно підібраними прикладами. Пояснити особливості вияву в дієсловах категорій роду та числа.	11	11	

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	**Вид контрольного заходу**	**Зміст контрольного заходу***	**Критерії оцінювання та термін виконання***	**Усього балів**
1	***2***	***3***	***4***	***5***
Поточний контроль				
Практичне заняття1	Дискусія на парі	Питання для підготовки до дискусії:	10 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно,	**10**

		1) еквіполентна і привативна опозиції між членами категорії; 2) проаналізувати морфологічні категорії усіх частин мови з позиції їх корелятивності/некорелятивності; 3) проаналізувати морфологічні категорії усіх частин мови за ознакою словозмінна/класифікаційна.	грамотно, виявлено глибоке розуміння проблеми, обґрунтовано власне бачення; 9 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 8-7 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 6-5 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 4-3 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 2-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; 0 – завдання не виконане	
Практичне заняття 2	Дискусія на парі	Продумати відповіді на запитання для дискусії: Продумати відповіді на питання: 1. Переваги гетерогенної класифікації частин мови (обґрунтуйте власне бачення). 2. Плюси й мінуси традиційної десятикомпонентної системи частин мови (обґрунтуйте власне бачення). 3. Система частин мови у працях М. А. Жовтобрюха, В. О. Горпинича (обґрунтуйте власне бачення). 4. Система частин мови І. К. Кучеренка.	10 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно, виявлено глибоке розуміння проблеми, обґрунтовано власне бачення; 9 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 8-7 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 6-5 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей;	**10**

		5. Частини мови у функційно-категорійній граматиці.	4-3 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 2-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; 0 – завдання не виконане	
Практичне заняття 3	Дискусія на парі	Продумати відповіді на запитання для дискусії: 1. Чи ви погоджуєтесь із розумінням іменника й дієслова як центральних частин мови? Обґрунтуйте свою думку. 2. Як репрезентована предметність у первинних іменниках? Свої міркування підтвердіть самостійно дібраними прикладами. 3. Як репрезентована предметність у вторинних іменниках? Свої міркування підтвердіть самостійно дібраними прикладами. 4. Вторинні дієслова, їхня формальна та семантична структура.	10 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно, виявлено глибоке розуміння проблеми, обґрунтовано власне бачення; 9 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 8-7 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 6-5 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 4-3 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 2-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; 0 – завдання не	**10**
Практичне заняття 4	Виконання практичних завдань	Продемонструвати на самостійно дібраних прикладах взаємоперехід слів між різними частинами мови. Пояснити механізм	5 – усі приклади підібрані правильно, грамотно пояснені; 4 – приклади підібрані правильно, пояснені з окремими	**5**

		переходу цих слів з однієї частини мови в іншу.	погрішностями; 3 – приклади підібрані правильно, пояснені поверхово; 2 – приклади підібрані, поляснені схематично, з погрішностями 1 –допущено багато неточностей в доборі прикладів і поясненні.	
Практичне завдання 5	Дискусія на парі	Продумати відповіді на запитання для дискусії: 1. Центральні, напівцентральні, напівперифірійні й периферійні відмінки іменників. 2. Первинні і вторинні функції відмінків. 3. Семантико-граматичний і формально-граматичний змісти в категорії роду. 4. Специфіка категорії числа іменників.	10 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно, виявлено глибоке розуміння проблеми, обґрунтовано власне бачення; 9 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 8-7 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 6-5 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 4-3 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 2-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; 0 – завдання не виконане	**10**
Практичне завдання 6	Виконання практичних завдань	1. Підібрати приклади парновидових, одновидових та двовидових дієслів.	5 – усі приклади підібрані правильно, грамотно пояснені; 4 – приклади підібрані правильно, пояснені з окремими	5

		2. Підібрати приклади різних способів творення видових пар дієслів. 3. Підібрати приклади власне-теперішнього і невласне-теперішнього часу. 4. Продемонструвати на прикладах різні форми майбутнього часу.	погрішностями; 3 – приклади підібрані правильно, пояснені поверхово; 2 – приклади підібрані, пояснені схематично, з погрішностями 1 –допущено багато неточностей в доборі прикладів і поясненні.	
Індивіду-альне завдання	Написання есе на одну із тем, винесених на самостійне опрацювання	Теми есе: 1. Переваги гетерогенної класифікації частин мови (обґрунтуйте власне бачення). 2. Плюси й мінуси традиційної десятикомпонентної системи частин мови (обґрунтуйте власне бачення). 3. Система частин мови у працях М. А. Жовтобрюха, В. О. Горпинича (обґрунтуйте власне бачення). 4. Система частин мови І. К. Кучеренка. 5. Частини мови у функційно-категорійній граматиці. 6. Семантико-синтаксичні ознаки периферійності прикметників, прислівників і числівників. Підкріпити свої міркування самостійно підібраними прикладами. 7. Моє бачення частиномовної належності дієприслівників.	10 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно, виявлено глибоке розуміння проблеми, обґрунтовано власне бачення; 9 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 8-7 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 6-5 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 4-3 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 2-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв’язків, допущено чимало грубих помилок; 0 – завдання не виконане	10
Усього за поточний контроль	**6**			**60**
Підсумковий контроль				

Залік	Теоретичне завдання	Питання для підготовки (Розміщено в **СЕЗН Moodle**)	Розміщено в **СЕЗН Moodle**	**10**
	Тестові завдання	Виконати 10 тестових завдань (Розміщено в **СЕЗН Moodle**)	Розміщено в **СЕЗН Moodle**	**10**
	Практичне завдання	Зміст, вимоги до оформлення (Розміщено в **СЕЗН Moodle**)	Розміщено в **СЕЗН Moodle**	**20**
Усього за підсумковий контроль				**40**

Примітка. *Кожний вид навчальної роботи (кожне завдання) має оцінюватися окремо, для кожного виду контрольного заходу мають бути розроблені критерії оцінювання (деталізація критеріїв забезпечить об'єктивне оцінювання здобувачів).*

У разі розроблених і розміщених в СЕЗН ЗНУ системи накопичення балів і методичних матеріалів з підготовки до поточного та підсумкового контролю (контрольні заходи, їх зміст, критерії оцінювання) стовпчики 3-4 можна НЕ заповнювати. Зазначається: «Розміщено в СЕЗН ЗНУ».

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	**За шкалою університету**	**За національною шкалою**	
		Екзамен	**Залік**
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література:

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови : [академ. граматика укр. мови]. За ред. І. Р. Вихованця. Київ: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.
2. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наукова думка, 1998. 256 с.
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови : [підручник]. Київ: Академія, 2004. 336 с.
4. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І. Р. Вихованець та ін. ; за ред. К. Г. Городенської. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.

5. Загнітко А. П. Основи функціональної морфології української мови. Київ: Вища школа, 1991. 77 с.
6. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Донецьк: ДонДУ, 1996. 437 с.
7. Ковтун О. В. Категорія числа іменника української й англійської мов та її аксіологійний потенціал. *Мовознавчий вісник.* 2024. Вип. 37. С. 43–51.
8. Костусяк Н. М. Структура міжрівневих категорій сучасної української мови. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 452 с.
9. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія : в 2-х ч. Київ: Вид-во Київ. ун-ту. Ч. І. 1961. 172 с.; Ч. 2. 1964. 159 с.
10. Лукінова Т.Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис). Київ: Наукова думка, 2000. 370 с.
11. Мельник І. А., Масицька Т. Є. Семантична палітра і синтаксичні параметри числівника. *Мовознавчий вісник.* 2025. Вип. 38. С. 67–77.
12. Ожоган В. М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови. Київ, 1997. 230 с.
13. Христіанінова Р. О. Актуальні проблеми сучасної граматики української мови. *Магістр філології: лінгвістика та лінгвдидактика : [навч.-метод. комплекс]* / заг. ред. Р. О. Христіанінової. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2015. С. 8–71.

Інформаційні ресурси:

1. Горпинич В. О. Морфологія української мови. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Horpynych_Volodymyr/Morfolohiia_ukrainskoi_movy.pdf
2. Ковтун О. В. Категорія числа іменника української й англійської мов та її аксіологійний потенціал. *Мовознавчий вісник.* 2024. Вип. 37. С. 43–51. URL : https://ling-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/5299/5536
3. Мельник І. А., Масицька Т. Є. Семантична палітра і синтаксичні параметри числівника. *Мовознавчий вісник.* 2025. Вип. 38. С. 67–77. URL: https://ling-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/5437/5679
4. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с. URL : http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/23770/1/Pliushch%20M.%20Ya.%20Hramatyka.pdf

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування лекційних занять є важливим у вивченні цього курсу. Теми пропущених лекційних занять мають бути опрацьовані самостійно та подані для перевірки у вигляді невеликого конспекта протягом 2-х тижнів після пропуску.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. Пропущені практичні заняття потрібно відпрацювати на консультації протягом двох тижнів після пропуску.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання смартфонів, планшетів та інших девайсів під час лекційних та практичних занять дозволено виключно з навчальною метою з дозволу викладача (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Під час виконання заходів підсумкового контролю (виконання письмового теоретичного завдання, тестів) використання девайсів заборонено.

Використання ШІ. ШІ можна використовувати під час підготовки до практичних занять для підбору прикладів, знаходження додаткових джерел інформації. Під час виконання завдань поточного і підсумкового контролю використання ШІ ЗАБОРОНЕНО!

Політика академічної доброчесності. Виконання усіх практичних завдань має бути самостійним. Якщо кілька осіб подадуть на перевірку ідентично виконані завдання, такі завдання нікому зараховані не будуть, незалежно від того, хто виконував і хто списував. Відповіді на теоретичні питання можуть бути підкріплені цитатами відомих учених із

обов'язковим покликанням на ті праці, цитату з яких студент використав. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають відповідального ставлення до вибору джерел. Покликання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимими. Рекомендована база даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського: http://www.nbuv.gov.ua

Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти. Підтверджені сертифікатом виступи на конференціях, круглих столах з проблематики, яка відповідає тій чи тій темі цього курсу, будуть зараховані як виконання завдання за темою. Визнання результатів неформальної/інформальної освіти визначене Положенням ЗНУ про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція): https://lnk.ua/fqZfK1wjx

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2026-2027 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: https://lnk.ua/gk4x2wkVy .

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://lnk.ua/9MVwgEpVz .

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: https://lnk.ua/EYNg6GpVZ .
Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Порядку призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ (нова редакція): https://lnk.ua/cPZvhrnpC; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: https://lnk.ua/3R4avGqeJ.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Соник Вікторія Василівна**
Електронна адреса: v.sonik@znu.edu.ua
Гаряча лінія: тел. +380661848930.

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога:

(061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: https://lnk.ua/5pVJr17VP.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: https://library.znu.edu.ua/. Графік роботи абонементів: понеділок-п`ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): https://moodle.znu.edu.ua/.
Покликання для відновлення паролю: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: https://sites.znu.edu.ua/child-advance/.